23/06/2023

Ήθη και έθιμα της παραμονής τ’ Αϊ-Γιαννιού

/ Παράδοση

Η παραμονή του γενεθλίου του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου χαρακτηρίζεται από πυρολατρικά και μαντικά έθιμα. Στα πυρολατρικά ανάγονται οι φωτιές του Αϊ Γιαννιού…

Η παραμονή του γενεθλίου του **Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου** (24 Ιουνίου) χαρακτηρίζεται από πυρολατρικά και μαντικά έθιμα. Στα πυρολατρικά έθιμα ανάγονται οι φωτιές του Αϊ Γιαννιού του **Φανιστή, ή Ριζικάρη ή Ριγανά,** όπως ονομάζεται για την περίσταση ο **Άγιος** σε διάφορα μέρη της χώρας, ενώ στα μαντικά ξεχωρίζει ο Κλήδονας, η μολυβδομαντεία, η ονειρομαντεία κ.ά.

Οι **φωτιές του Αϊγιαννιού**, που μας είναι πιο οικείο ως έθιμο, ανάβονται συνήθως σε σταυροδρόμια κατά γειτονιές, με ανταγωνιστική διάθεση, καθώς κάθε γειτονιά θέλει να παρουσιάσει τη μεγαλύτερη φωτιά. Σε αυτή ρίχνονται εύφλεκτα άχρηστα αντικείμενα του σπιτιού και απαραιτήτως το μαγιάτικο στεφάνι. Μικροί και μεγάλοι πηδούν πάνω από τη φωτιά, κάνοντας μια ευχή για καλή υγεία και απαλλαγή από το κακό. Ο **Κλήδονας** (κληδών=οιωνός) είναι μία μαντική πράξη, που τελείται με σκοπό να φανερωθεί, ιδιαίτερα στις κοπέλες, το ριζικό ή η τύχη

τους. Απαραίτητα συστατικά, μια στάμνα με «αμίλητο» νερό, ένα φρούτο ή κάποιο προσωπικό μικροαντικείμενο μιας κοπέλας.

Τα έθιμα αυτά της υπαίθρου είναι παγανιστικής προελεύσεως, που καταδικάζονται από την **Εκκλησία** (65ος Κανόνας της Πενθέκτης Συνόδου του 691) και τείνουν να εκλείψουν, αν δεν έχουν εκλείψει, σε μια εποχή έντονης αστικοποίησης. Ένας απόηχός τους ακούγεται ακόμη στο νοσταλγικό τραγούδι των Σπανού/Παπαδόπουλου «Στην Αριστοτέλους»:

…Και φωτιές ανάβανε στους μεγάλους δρόμους

τ' Αϊ Γιάννη θα 'τανε θαρρώ…

Την ανάμνηση διασώζει και ο **Γιώργος Σεφέρης** στο ποίημά του «Φωτιές του Αϊ Γιάννη» από τη συλλογή «Τετράδιο Γυμνασμάτων» (1940).

Ανάλογα έθιμα υπάρχουν και στους λαούς της Βόρειας Ευρώπης, που ανάγονται στην έλευση του καλοκαιριού (Θερινό Ηλιοστάσιο). Ο σπουδαίος ρώσος συνθέτης Μόδεστος Μουσόργκσκι έγραψε ένα συμφωνικό ποίημα, εμπνευσμένο από τους θρύλους και τις παραδόσεις της ημέρας, το οποίο ολοκλήρωσε στις 23 Ιουνίου 1867. Τίτλος του «Η Νύχτα του Αγίου Ιωάννη στο Φαλακρό Βουνό» και βασίστηκε σε διήγημα του **Νικολάι Γκόγκολ,** με ήρωα σ' ένα χωρικό, που είναι αυτόπτης μάρτυς ενός χορού δαιμόνων την παραμονή της γιορτής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου στο «Φαλακρό Βουνό» του Κιέβου.

Πηγή: Σαν σήμερα